

לעברית, אלא גם שקולו הייחודי לא יהיה בבחינת קול קורא באפילה. המדובר באדם שפועל וחי בתוך המיינסטרים, אך אינו נכנע לשיגרת המחשבה והוא מעז לחשוב ויותר מזה, להיות, באופן שונה מהאחרים.

כל זאת מבלי להותפס לאופנות של „אנטי רפואה“ כעצם, יש לו מקבילה באגף הפסיכוכי אנאלטי, בדמותו של הפסיכואנאליטיקן הצרפתי

סלמאן ואטור

משורר בצל האינתיפאדה

אני גאה להציג לפניכם את המשורר הפלסטיני 2145 עבד אל-נאסר סאלח, תור שב טול-כרם, עד לפני זמן קצר: „אנצאר 3“. משורר בצל האינתיפאדה.

לא סיפור קפקאי. אולי משהו שמתחום האריותמטיקה. למשל, מירוק לגורמים. לוקי חים מיספרים ומפרקים. באותה צורה ניתן לקחת בו'אדם ולהתחיל לפרק. בן-לילה הופכים אותו למיספר. קוראים לזה דה-הי-ר מאניזציה.

ואולי צריך להשוות עם משהו מתחום המחשבים, הקיבנטיקה. תוכנה וסמלים וקודים או צפנים, והכל זורם, פועל באמצע עות מקשים, מתגים.

אפשר להביא דוגמאות מכל תחום, חוץ מן התחום האנושי. כי אדם אסור לפרק ואסור גם להפוך אותו לסתם מיספר. סתמיים ובני-אדם זה לא כל כך מסתדר. אבל אולי זה מסתדר. לא, לא בתל-אביב, אבל גם לא בפלנטה אחרת. בעולם שאינו רחוק כל-כך מרחק גיאוגרפי מתל-אביב. מידבר קשה, קשוח. יבש ולוהט ביום וקר בלילה. גרגרי-חול שהופכים בלילות צוננים במיוחד לגרגרי-קרח קפואים.

רחוק ובכל זאת לא כל-כך רחוק מספת הסקאי והקטיפה שאני ואתה ואת מתייש-ביום עליה מול מסך-הטלוויזיה הציבעונית בהמתנה לסרט של ערב שבת.

אני חוזר: בבידתי ורבותי, אני גאה להציג לפניכם את המשורר הפלסטיני 2145.

דרך הייסורים

הוא נולד בטול-כרם בחורש אוקטובר 1957. הוא היה בן 10 כאשר פגשתם/פגשנו בו בראשו. נה. שם, בטול-כרם, סיים את לימודיו בתיכון ומי שם הלק לאוניברסיטה. באוניברסיטה אל-נאסר באשכם למד חינוך ופסיכולוגיה. כן, כבר אמרתי: הוא משורר. מאחוריו שלושה קבצים: האביב שון הרע לפני ההתמודדות (1977), בתוך הרוע המכב (1981), מפה של שימחה (1986). הוא מבכה כסגן יושב-ראש התאחדות הסופרים בשטחים הכי כושים והוא גם עורכו הסיפורי של העתון אל שטוב.

ביוגרפיה שוקקת חיים, מעשים, תיקוות ו תוכניות שהיתה בן-לילה למיספר. בן-לילה אמרתי והתוכנית לאותו לילה של 17 במארס השי נה, כאשר „כוחותינו“ הגיעו לבית הוריו של המר שורר שלנו, מפה על ידיו באויקים כאילו היה פוטע מסוכן, בחשו את עיניו ונטלו אותו בויה רולורווה, הלא היא דרד-הייסורים המוכרת בארץ הקודש מימים ימימה, מתחנה לתחנה, ממעצר למעצר, מכלא למכלא. בסופו של דבר נכלא און צאר 3. זה המתנה שטר-הביטחון היוצא (הנכנס?) יצחק רבין אינו מכיר בשמו.

שם, כלומר, באנצאר 3. הסירו מעליו את בגי דיו, נטלו את תפיצו ונתנו לו תילבושת חומה. מעניין: דווקא חומה, כן, שלא אשכח: נתנו לו גם מיספר: 2145.

רק בפינקסיס רשמו למישמרת את שמו הקר: רם: עבד אל-נאסר סאלח. אבל כאשר המפקד, „איציק“, קרא לו להתייצב או לקום למיסדר ספיר רת הכלואים, פעמיים ביום, לא קרא לו, לא עבד ולא סאלח. פשוט הכריז 2145 ועבד אל-נאסר סאלח שלנו קם על רגליו, נענה לפקודה ועשה את אשר הצטווה לעשות.

לא, הוא לא כתב עוד שירים. שכחתי להזכיר זאת. הוא אפילו לא קרא עוד שירים. פשוט משום שבאנצאר 3 אין עוד שירים.

לעומת זאת למד לקום על רגליו ולומר: „כן המפקד“.

עוד פרטים

על מישפחת המיספר

עבד אל-נאסר הוא בן למישפחה בת שבוע נפשו. אביו — כן, אפילו למיספר יש אב —

פראנסואה רוסטאן, הקורא אף הוא תיגר על „השיטה“ — מבפנים, ועורך בצינעה, בלא מורא ובלי משוא פנים, מעין פרסטרויקה או גלאנסוסט טכסטים המקודשים של אבא פרויד.

זאקס הוא, במידה לא פחותה, הרופא האמן, זה שהוא גם רופא האמנים, איש המצטיין בענודה רבה, המזכיר לא-במעט את הדמות שמעלה מאר-סל פרוסט בספרו ואף מכתיר אותה בתואר זה.

עבד אל-נאסר סאלח, מיספר 2145

נולד בשנת 1907. הוא מנהל בית-ספר בדומוס. גם הוא משורר. השירה עוברת כנראה במישפחה. 1 — כן, שלא אשכח: בזמנו עסק גם האב כפרי לטיקה. היתה זו הפוליטיקה שהובילה אותו ב-1936, בימי המנואט הבריטי, לבית-הסוהר. שש שנים בילה סאלח סיניור בבית-הכלא הבריטי. אתם רואים: אינני מסתיר מכם דבר.

אחיו הבכור של עבד, עקרמה שמו, נולד ב-1956. הוא למד הנדסה בעיראק וכיום הוא חי ועובד בירדן. אחיו הצעיר ממנו, עיאר, נולד ב-1960, למד אף הוא באלג'אח, לימדו כלכלה ומיסחר, ובשנים שמאו 1981 נעצר המש פעמים. כיום — נ'חששתם? — גם הוא עציר „מנילה“ באנצאר 3. אבל איריליה מישפחתית לא שרתה שם במתנה-המעצר. שני האחים לא הורשו להתר-אות ולוא גם פעם אחת.

סדר צריך להיות: סר בן מיספרים, או קווים מקבילים שלעולם לא ייפגשו.

האח השלישי, עמאר שמו, נולד ב-1963. השנה

עבד אל-נאסר סאלח, מיספר 2145

סיים את חוק לימודיו באוניברסיטת מוסול שבכ-ראק.

אותום, בעלה, נולדה ב'9195, סיימה את ליי מוריה באוניברסיטת אל-נאסר ב'1981. למדה סיפרות אנגלית. עבדה בהוראה בטול-כרם ופוט-רה כעבור חמישה חודשי-הוראה.

כיום היא נשואה וחיה עם בעלה ושלוש ילדיהם בערכי-הסעודית, הלא היא סעודיה.

סך הכל: זוג הורים ישישים בבית. בן אחד בירדן, בן אחד באנצאר. בן אחד בעיראק ובת אחת סעודיה. ועוד בן אחד, משורר, בוגר אנצאר. שהי רבינתיים הורשה לחזור לביתו. ב'15 באוקטובר שנה זו שוחרר. לפי שעה ועד להודעה חדשה. תמונה מישפחתית המייצגת את הפורה הער-בית, הפלסטינית.

הזיכרון והשיכחה

לפני שבועיים הכריזו על הקמתה של מדינת פלסטין. ייתכן שבתוך חודשים אחרים תופוך ההכרזה למציאות. אולי כן ואולי לא. מי יודע? כך או כך, או כן או מילים מקום, כמו שנבוג לומר בעברית, אתם חושבים שעבד אל-נאסר סאלח ישכח אי פעם את ליל ה-17 במארס השנה, את האויקים ואת העיניים החבושות, את המאסר ואת ההשפלה, שבו נאסר סאלח סיניור בידי הבריטים. הוא „ישכח“ כמו שאביו „שכח“ את כלא עכו שבו ישב ביחד עם אחמד שקויירי.

הרי עברו כבר 50 שנה מן היום ההוא, המר והנמר, שבו נאסר סאלח סיניור בידי הבריטים. בנייארם לא שוכחים כל-כך מהר. זה לא אומר שצריך לבכות ולילל כמו חתול כל החיים. מה יש! האם איננו אומרים: „יום עסל ויום בסל.“ יום רבש ויום בצל. מה לא בצל — פילפל הריף! באותו לילה של חודש מארס, כשהעיר ואתו ממיתתו, אמרו לאמו: רק נשאל אותו כמה שאי לות. הוא יחזור עוד מעט.

מחאה

להלן ההצעות שהגיש עמוס קינן לכנס החירום של אגודת העיתונאים בתל-אביב כנגד מדיניות הצנזורה הנקטה בידי מנכ"ל רשות השידור אורי פורת:

- (1) להוציא את אורי פורת מהאגודה. גם את אמנון נדב.
- (2) הודעה ומחאה לפא"ן קלאב העולמי על פיטורי דויד גרוסמן.
- (3) להעביר מחאה לוועדת הלסינקי, ועדת זכויות-האדם של האו"ם ולנשיא עזרת האו"ם.
- (4) לצרף למחאה את אגודת הסופרים.
- (5) לא לפרסם בעיתונות את תוכניות-הטלוויזיה — למעט חינוכית, ערוץ 2 והמיזרח התיכון.
- (6) לפנות אל נותני החסות לתוכניות-הטלוויזיה להסיר חסותם.
- (7) כתמורה, לפרסם חיים בעיתונות כל מי שהסיר חסות. לפנות גם אל האיגודים השונים המייצגים את נותני החסות באשר הם.
- (8) לקיים הפגנת עיתונאים לפני בית ראש-הממשלה או, לחילופים, לפני בניין הטלוויזיה.
- (9) לגייס את כל המנכ"לים הקודמים של רשות-השידור לעצומה משותפת.
- (10) לקיים עצרת בסיסמה: „די לכיבוש חופש הדיעה“.
- (11) לפנות אל יהדות ארצות-הברית להקים תחנת-טלוויזיה יש-ראלית חופשית שתשדר מלוויין.
- (12) לעודד הקמת תחנות-רדיו פיראטיות שישדרו אמת מארץ-ישראל.

עוד מעט. אולי חצי שעה. לכל היותר. עבד הלך אתם. השאלות נמשכו שישה חודשי חודשים.

נראפאת מאינאק

האם צריך לספר שברך היו גם מכות וגידוי פים? — לא, לא צריך. הדברים ידועים.

אבל קצת מהסיפור שסיפר לי צריך בכל זאת לספר. ובכן, אסרו אותו באויקים. את זה כבר שמענו. וחכשו את עינו, אף כי השעה היתה שעת לילה מאוחרת. תחילה הובא לטול-כרם, שם שהה שלושה ימים. שם גם אמרו לו שובי כי „עראפאת מאינאק“ וכי „אלאינתיפאדה — כלאם פאדי.“ כלומר: לא דוברים ולא יעד.

זה בשביל ההשכלה הכללית.

מישהו גבון ושירי, קשוח כאמת, לבוש בגי דים אורחיים, בעל גבה מצומקת המפגינה לראווה עליות ומורדות ושפתיים דבוקות זו לזו שנפרדו כמו רק על פי פקודה, הודיע למשורר הצעיר: „אנחנו החזקים, אנחנו מסוגלים להגיע לכל מקום ולכל אדם ולעשות בלגאן ולשבור לכל מי שאנחי נו רוצים את הראש“.

בעזרת השם, הוא לא שבר לעבד שלנו את הראש. אפילו השאיר לו איזו פינה אחת קטנה שבה ומתוכה יוכל כבוא היום לכתוב שיר-אהבה. אחרי שלושה ימים הועבר משוררנו מטול-כרם לעתלית. שוב קשרו את ידיו. אבל הפעם הטיעו אותו, בחברת קבוצה גדולה של צעירים אחרים, באוטובוס. וגם הכריחו את הנסועים לכוף את ראשיהם עד שנגעו במוטבים שלפניהם. פשוט, ליתר ביטחון.

ואסרו עליהם להרים את הראש כל זמן הנסעיה. ליד פאראדיס, אחרי מיחלף וזכרון-יעקב, הרים המשורר את הראש כדי לבדוק כללית את מצב העולם. תפס אותו בכך אחר החיילים וציווה עליו לשבת על ריצפת האוטובוס. ללמדך שאצלי נו אסור להרים את הראש.

וכך נותר משוררנו עם נוף שהצטמצם פתאום לריצפה בוצית ארוכה ועליה נעליו האדומות המצומצמות של החייל המפקד.

שעון מקולקל

לבסוף הגיעו לעתלית. שלוש שעות נמשך תהליך „הקליטה והמיון“ ובסופו הוליכו את עצירי רינו אחר כבוד ל„מחלקות“. מיספר ה„מחלקות“ שלוש ובכל „מחלקה“ שישה אוהלים ובכל אוהל קרוב ל-30 עצורים.

היה זה חודש מארס קר במיוחד. עמדו ונתנו לכל עצור חמש שמיכות. אחת מקפלים והיא משי-משת כרית. באחת מקפים מיוזון שעוביו 4 סנטימטרים והוא מונח על מישטחי עץ בעלי חריצים רחבים, מעין המישטחים שאותם ניתן למצוא כי מיפעל לאירחיים ולשישי. שלוש השמיכות הנותות רות ועודו לכיסוי הגוף מפני הקרה.

18 יום בילה עבד שלנו באוהלי מחנה-המעצר של עלתלית. ומאן נשלח לאנצאר 3 שבנגב. אל תשאלו לזמן או למרחק. המרחק מעתלית לאנצאר כמוהו כמרחק שבין טול-כרם לעתלית. הוא הדבר בזמן. גם זמן וגם מרחק אינם ממלאים כל תפקיד בחיי אדם שנעצר „עד להודעה חדשה“ ומנו הוא כומן זה של שעון מקולקל: אתה

יכול להניע את מחוגי קרימה ואחורה אבל את הזמן לא תשנה. גם לא תוכל למנוע את מהלכו. עד להודעה חדשה.

רק בסוף הדרך, כאשר שאלו את החייל: מה זה? נודע להם ש„זה“ הוא מתנה קצונו המכונה אנצאר 3. והחייל אמר להם: „תהיו מבסוטים כאן...שנה טובה.“

על התחת

השעה 5 אחרי הצהריים. פקרו עליהם לשבת בחוץ. ישיבה מיוחדית. „אוקעדו עלא סזיק“, אמרו להם. שפירושו בעברית: שבו על התחת. והם ישבו על התחת עד שעה 4 לפנות בוקר. בשעה 4 לפנות בוקר העמידו אותם על הרג ליים וחילקו להם „הפצים אישיים“: חמש שומי כות, מגבת, כוס פלאסטיק, מגש ותילבושת חומה, או כחולה, בלי לבנים. חילקו ושלחו אותם לאוהל לים.

באנצאר 3 שלוש מחלקות. בכל מחלקה שמונה אוהלים ובכל אוהל 30 עצורים. בכל מחלקה שמונה ברוים, שתי מקלחות ושישה בתי-שימוש. היום מתחיל בשעה 6 בבוקר.

דבר ראשון: ספירה או מיפקד, בתוך האוהל. בפתח אחד נכנס הקצין התורן ובפתח אחר, מולו, נכנס חייל ונשק דרוך בידו. הכלואים יושבים על הריצפה ואז מתחיל הקצין לקרוא מיספרים. שמות? אין שמות באנצאר. רק מיספרים. למשורר שלנו העניק מיספר והוא דבק בו.

הקצין מכריז 2145, המשורר עומד על רגליו. מסתובב לאחור, ידיו על גבו. כך כל אחד ואחד עד תמושל תהסכ. כעבור שעה, ארוחת-בוקר. התפרוטי: מעט מרגרינה, ריבה, חמש פרוסות לחם, כוס תה, חמישה זיתים. לפעמים ביצה אחת ולפעמים מעט פול.

אחרי ארוחת-הבוקר, חדרה לאוהל. אין תוכנית מטעם מפקדת-המתנה, אבל יש סדריומ גרוש. מטעם וביוממתם של העצורים עצמם. משעה 8 ועד השעה 12 בצהריים מתחלקים העצורים למזר יום ולתלמידים. הם המורים והם גם התלמידים. רים שאינו יודע קרוא וכתוב לומד כאן לקרוא ולכתוב. יש גם הוראת שפות: עברית ואנגלית. מלמדים מיקצועות ריאליים והומאניסטיים. הכל בתוך האוהלים. מידרשה אמיתית בחולות הנגב. שיצורים לכל דורש, לפי תחום עניינו/עיסוקו האזרחי.

בשעה 12 שוב ספירה/מיפקד. ושוב תיזכורת לאנשים שלמדו בין השעות 8 ו-12 קרוא וכתוב ועברית ואנגלית ומתימטיקה וסיפורות, שהם בסך הכל מיספרים. מיספרים מוטבנים, לא מישתנים. עד להודעה חדשה.

ומה אוכלים בצהריים? פאסוליה או תפוחיאדמה, ארו ועוד חמש פרוסות לחם. ולקינוח — תפוז או בננה. נכון, גם בשר קיבול. כקופסות. ואפילו בשר המיועד לצה"ל. אליה וקוצ בה: התאריך האחרון לאכלה שהיה מוטבע על גבי הפחיות היה — 1981/2.

מובן שהעצורים סירבו לאכול מן הבשר הזה. לא ירצו — לא יאכלו.

פעילות תרבותית

אחרי מנוחה קצרה מגיע הזמן לפעילות תרבו-תית, ספרים ועיתונים אמנם לא הגיעו למחנה (המשך בעמוד 32)